

structuurplanning

aan de Dijle

Het Ruimtelijk Structuurplan Leuven 2 toegelicht

MURIEL DEGELIN, SABINE WEYNANTS, DAAN VAN TASSEL (RUIMTELIJK PLANNERS STAD LEUVEN, AFDELING RUIMTELIJK EN DUURZAAMHEIDSBELEID)
KRISTINE VERACHTERT (PROJECTLEIDER RUIMTELIJKE PLANNING, BUUR CVBA)

Nog niet zo lang geleden plaatste professor Joris Scheers, voorzitter van de Gecoro Leuven, in het kader van het themadossier 'Planning & praktijk' in *Ruimte* 36 een paar kanttekeningen bij het nieuwe Structuurplan Leuven ('Het Ruimtelijk Structuurplan Leuven als onderlegger voor planning in de praktijk'). Vandaag is het de Stad Leuven zelf die tekst en uitleg geeft bij haar Ruimtelijk Structuurplan 2 (RSL2). 'RSL2 is veel meer een ambtelijk initiatief dan zijn voorganger, RSL1', vinden de auteurs. Een buitenbeentje, in een wereld van beleidsplannen? (KR)

Terwijl wordt uitgekeken naar het in wit- en groenboeken aangekondigde Beleidsplan Ruimte Vlaanderen, en beleidsplannen in de codex de plaats innemen van structuurplannen, vervangt de Stad Leuven haar inmiddels 14 jaar oude structuurplan door ... een nieuw structuurplan. Hoewel deze keuze op het eerste gezicht onlogisch lijkt, is ze louter ingegeven door de wil om het ruimtelijk beleid van de stad te kunnen bijsturen. Het structuurplan is daarvoor een geschikt vehikel: het laat toe een aantal thema's fundamenteel te herdenken en een aantal nieuwe kwesties op de ruimtelijke agenda te krijgen.

Vanuit de dienst Ruimtelijk Beleid werd in 2014, tien jaar na het eerste structuurplan, de noodzaak aangevoeld om te herbronnen en nieuwe beleidskaders te ontwikkelen. Het proces is dus sterk gestuurd door een administratie die vanuit het dagelijkse planningswerk met de neus op de feiten wordt geduwd en eigengereid genoeg is om het bestuur met soms ongemakkelijke waarheden te confronteren.

Met de verkiezingen van 2018 in het verschiep was wel haast geboden: de afspraak om één jaar voor de verkiezingen te landen bleek noodzakelijk om het bestuur mee te krijgen in dit traject. Wachten op een afgewerkt wettelijk kader voor beleidsplanning was geen optie.

In 2014 mocht de dienst Ruimtelijk Beleid starten met een herzieningsproces en ging ze aan de slag met het enige op dat moment decretaal verankerde ruimtelijke beleidsinstrument: het structuurplan.

RSL1: na tien jaar opgebruikt

Ondanks kritiek over de hoge detailgraad van het eerste RSL vormde dat lange tijd een solide basis voor het beleid en een prima middel om ad hoc-beslissingen te pareren. Anno 2014 waren er heel wat projecten uitgevoerd: tal van stedelijke herontwikkelingsprojecten stonden in de steigers, er waren RUP's opgemaakt om belangrijke open ruimten te vrijwaren, er was een stedelijke bouwverordening en zelfs een circulatieplan voor de binnenstad.

Maar de laatste jaren bleek ook dat RSL1 geen adequaat antwoord biedt op nieuwe uitdagingen, en soms ongewenste (neven) effecten genereert. Een analyse van de woninggroei leert bijvoorbeeld dat de ontwikkeling van de stad op een aantal plaatsen veel denser is geweest dan ingeschat, moeilijker stuurbaar ook, en zich

vooral voordoet buiten de geselecteerde ontwikkelingslocaties in het 'gewone weefsel'. Tegelijkertijd verdringt het wonen allerlei kleinschalige functies uit de binnenstad. Anders dan bij grote gecoördineerde ontwikkelingsprojecten voorziet de sluipende verdichting niet in een uitbreiding van gemeenschapsvoorzieningen zoals buurtgroen. De uitvoering van projecten binnen 'flexibele' RUP's resulteert vrijwel altijd in exclusieve woonprogramma's; niet-woonfuncties worden door de markt kennelijk niet spontaan gerealiseerd. Het wordt duidelijk dat er een nieuw beleid nodig is om verweving van functies in de woonkernen correct aan te sturen.

Hoewel het beschikbare areaal aan publiek groen op tien jaar tijd wel gestegen is, blijft een aantal zones in de woonkernen nog altijd schaars bedield. RSL1 focuste vooral op de grote openruimtegebieden buiten de woonkernen en had maar weinig oog voor het kleinschalige groen in de kernen zelf.

De globale klimaatverandering speelde bij de opmaak van RSL1 slechts op de achtergrond, hoewel verdichting van kernen en vrijwaring van de open ruimte toen ook al aan de orde waren. Sinds 2014 heeft de stad echter duidelijke ambities inzake klimaat, die uiteraard hun beslag dienen te krijgen in het ruimtelijk beleid. RSL2 gaat dan ook uitvoerig in op mitigatie (energiebeleid) én adaptatie (water-, hitte- en erosiebeleid).

Erfgoed en stedelijk landschap werden in RSL1 enigszins stiefmoederlijk behandeld. Op een weinig bruikbare categorisering na, kwamen deze thema's amper aan bod. RSL2 corrigeert dit: de wordingsgeschiedenis van zowel (open) landschappen als gebouwde omgevingen wordt sterk uitgewerkt en benut om structuren te definiëren die het skelet vormen voor nieuwe ontwikkelingen.

Meer dan tien jaar werken aan de stad legde ook de beperkingen van het lokale niveau bloot: een aantal uitdagingen kan enkel op regionale schaal efficiënt worden aangepakt. Om beleid te ontwikkelen voor ruimtelijke structuren zoals beekvalleien, getuigenheuvels of boscomplexen moet er over de gemeentegrenzen heen gekeken worden. Maar ook louter 'programmatorische' kwesties botsen snel op hun limieten: zo is de lokale woonmarkt duidelijk veel ruimer dan het grondgebied en hoeven grootschalige voorzieningen (zwembaden, scholen, golfterreinen, ...) niet per definitie een plaats te vinden binnen de administratieve grenzen van Leuven. En dit geldt uiteraard in nog hogere mate voor de organisatie van (duurzame) mobiliteit, waar met Regionet al een eerste regionale denkoefening is gestart.